

Zoran Jelenc

VSEŽIVLJENJSKOST UČENJA IN IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Nova Gorica, Educa, 2016

Učenje skozi vse življenje

Izšla je dolgo pričakovana knjiga dr. Zorana Jelenca *Vseživljenjskost učenja in izobraževanje odraslih*, ki zapolnjuje zgodovinsko vrzel v poznavanju razvoja andragogike pri nas ter je pomemben vir podatkov o pojavnem razvoju področja in teorije.

Kot avtor prikaže skozi opis svojega udejstvovanja v izobraževanju odraslih, kjer je predano in vsestransko deloval in še deluje, je trenutni položaj slovenskega izobraževanja kritičen. Skozi njegovo razmišljanje se jasno kažejo točke, ki kljub izmerjenemu napredku na posameznih področjih v izobraževanju odraslih kot tudi izobraževanju nasploh vendarle povzročajo zaskrbljenost in rišejo nezaželeno sliko. Zoran Jelenc namreč poskuša področje izobraževanja, še posebej pa področje izobraževanja odraslih razumeti globlje in videti mnogo dlje od trenutnih potreb tistega dela stroke, ki želi dajati odgovore predvsem načrtovalcem politik.

»Ni verjetno, da bi bilo znanje jutri manj pomembno, kot je danes.« To je poudarek, ki se znova in znova pokaže skozi obsežno gradivo, ki ga je podpisal Zoran Jelenc. Pred nami je delo, ki je sinteza najrazličnejših podatkov, teorij, paradigem in predvsem uvidov v preplet področja izobraževanja odraslih s političnimi interesi ter v končni fazi v udejanjanje tega prepleta v konkretni družbeni stvarnosti. Še drugače rečeno: avtor v tej knjigi na več mestih zelo pogumno odstira skrbno zastrto področje dejanske izvedbe deklarativno neoporečno zapisanih strategij, agend in drugih dokumentov. In podoba, ki se skozi prebiranje njegove knjige počasi razkriva, ni lepa. Skrb zbujajoča je. Sklene pa se v avtorjevi ugotovitvi oziroma avtoironiji, da je neke vrste Don Kihot svojega časa in kraja, ko opozarja na odločilna vprašanja izobraževanja.

Najnovejše primerjave z razvitimi državami Evrope na področju razvitosti spretnosti odraslih kažejo skrb zbujajoče zaostajanje Slovenije za razvojem preostalih. Eden od pomembnih vzrokov za tako stanje je po avtorjevem prepričanju nerazumevanje vloge in pomena izobraževanja odraslih v celotnem sistemu izobraževanja. Skozi prebiranje kompleksno sestavljene in ponekod tudi manj osredotočene vsebine se bralec ne more izogniti sklepu, da v Sloveniji ni dovolj močne kohezivne intelektualne sile, ki bi ti dve področji (formalno izobraževanje otrok in mladine, kot to področje imenuje Zoran

Jelenc, in vseživljenjsko učenje) teoretsko dovolj dobro povezala, predvsem pa imela dovolj praktičnega poguma, da bi oblikovala celovito vizijo. Vizij sicer nastaja veliko – morda v tem trenutku tudi kakšna s tega področja, a značilno slovenski problem se zdi, da je naslednji korak: povezovanje v praksi in udejanjanje. Kajti iz Jelenčevega dela izhaja, da je koncept vseživljenjskega učenja natančno to: udejanjanje celovitega koncepta zaradi vizije pravične družbe. Kako daleč smo od tega, da bi mogli udejanjati filozofijo vseživljenjskega učenja, kot to predstavi Zoran Jelenc, si na tem mestu ne upam zapisati.

Mladi andragogi, ki jim je to delo prvenstveno namenjeno, bodo izjemno hvaležni za zbirko ključnih izrazov, ki jih je avtor zbral, opisal in poskušal čim jasneje utemeljiti. Ta nabor aktualnih strokovnih pojmov, ki skozi prakso dobivajo zelo različne vsebine, je dobro izhodišče za resen terminološki razmislek in diskusijo, ki sta potrebna, če želimo terminološko področje ustrezno razvijati. Brez razvoja terminologije pa tudi razvoja stroke ni, večkrat poudarja avtor.

To, upamo si zapisati, življenjsko delo Zorana Jelenca je v resnici tudi precizna kritika družbe in političnih odločitev, ki na dolgi rok usmerijo razvoj naroda. Oblikovanje in vodenje izobraževalnega sistema je eno od tistih področij, kjer se konsistentne odločitve zlahka izgubijo ali pozabijo zaradi perečih, predvsem finančnih problemov. Zoran Jelenc brez zadržkov pokaže, kako slovenski voz izobraževanja drvi po klancu in se izogiba zdaj eni, zdaj drugi oviri, a brez uvida, da nevarnost ne preži samo vsak aktualni trenutek, ampak tudi kasneje, saj ni jasno, kje se ta klanec konča. Skozi prebiranje knjige ter prikaz stranpoti in usodnih konceptualnih nedoslednosti se zdi, da včasih politiki tudi ni mar, kam pelje.

Delo prinaša pregled pomembnih avtorjev na področju teorije izobraževanja odraslih, ki so v zadnjih desetletjih razmišljali o teh terminoloških in konceptualnih vprašanjih. V njem Zoran Jelenc omenja paradigmatičen premik od izobraževanja k učenju. To je drugi od osrednjih avtorjevih poudarkov v tej knjigi, ki je pravo nasprotje ideje, da sta vzgoja in izobraževanje »industrija za pospeševanje osebne rasti«, kot navaja avtor. Industrija mora namreč vedno stremeti k profitu, pri svobodnem učenju pa je ta vprašljiv, saj ni nujno, da bo profit posameznika zlahka postal tudi profit družbe.

Kot edino resnejšo pomanjkljivost dela lahko omenimo umanjkanje teoretizacije, ki bi preseгла trenutno razumevanje v stroki. Gre za vizijo onkraj slovenske stvarnosti. Ta je nujna in bi mlajšim andragogom pomagala iskati ustvarjalne rešitve v novih smereh ter hkrati opredmetila resnična vprašanja, s katerimi se bomo kot stroka morali soočiti, če želimo razumeti in udejanjati vseživljenjsko učenje v danem trenutku.

Za najmlajše generacije slovenskih andragogov pa bo brez dvoma zelo dragoceno poglavje o razvoju ideje vseživljenjskega učenja skozi čas. Na enem mestu bodo našli dokaj natančen in sistematičen pregled razvoja in iskanj na tem področju, kjer so viri sicer zelo razpršeni in terminologija problematična.

Zoran Jelenc ob sklepu k obsežnemu gradivu kljub ostri kritiki vendarle pritrdi optimističnim napovedim za prihodnost. Navede nekaj pomembnih opornih točk, ki so lahko izhodišča mlajšim generacijam, da bodo našle nove rešitve. Naj pričujoče delo najde pomembno mesto v knjižnici vsakega slovenskega izobraževalca.

Petra Javrh